

Luonnoneläimet liikenteen uhreina

Liikenteessä kuolee vuosittain miljoonia luonnoneläimiä. Onnettomuuksista valtaosa tapahtuu kesällä. Tehokkain tapa vähentää eläinkolareita on välttää turhaa autolla ajamista tai ainakin hiljentää vauhtia.

Vuosittain tieliikenteessä kuolee Suomessa jopa 7 miljoonaa luonnoneläintä. Liikenteen eläinuhreista on lintuja 40 %, pikkunisäkkäitä 35 %, sammakkoeläimiä 23 % ja matelijoita 3 % - hyönteisiä ja muita selkärangattomia ei ole tilastoitu. Poroja ja hirviä menehtyy vuosittain liikenneonnettomuuksissa 8 000 yksilöä.

Liikenteen eläinuhrien määrien arviot perustuvat eri puolilla Suomea teiden varsilla tehtyihin raatolaskentoihin. Todellinen uhrien määrä on suurempi, sillä kuolleet eläimet katoavat äkkiä tien penkan kasvillisuuteen, jauhautuvat asfalttiin tai tulevat raadonsyöjien korjaamiksi.

Liikenteen lintu-uhreista peippo on yleisin. Se johtaa onnettomuustilastoja 16 % osuudella. Peipon runsautta onnettomuuksissa selittää sen yleisyys ja tapa noukkia siemeniä tien penkasta. Sitä vastoin Suomen toiseksi yleisin lintu, pajulintu, on tilastoissa harvinaisuus - se on niin pienikokoinen, että uhrin katoavat.

Nisäkäsuhreista vajaa puolet on myyriä. Päästäiset ja lepakot ovat myös melko yleisiä. Isompia nisäkkäitä, kuten oravaa, siilejä, kissoja ja jäniksiä, on nisäkäsuhreista 3-4 % kutakin. Muita nisäkslajeja on kutakin alle 3 % nisäkäsuhrien kokonaismäärästä.

Matelijakannat kärsivät

Liikennekuolemilla on vaikutusta eräiden lajien kantojen kehitykseen. Liikenteen lisääntyminen on ollut osasy syy kehrääjän, varpusen ja keltasirkun kantojen hupenemiseen. Kehräjä saalistaa yöllä matalalla lentäen, lepäilee usein tiellä maaten ja jää herkästi auton alle. Sama kohtalo on monilla muilla pimeässä ja hämärissä liikkuvilla eläimillä. Varpunen ja keltasirkku elävät ihmisen lähellä ja etsivät ravintoa maan tasosta - riski jäädä auton alle on suuri.

Matelijoiden ja sammakkoeläinten kantojen taantumista on selitetty osittain yliajoista johtuviksi. Sammakot ja matelijat ovat hidasliikkeisiä ja siksi jäävät helposti auton alle. Autojen alle jääneistä matelijoista kolmannes on kytä ja kolmannes rantakäärmeitä - rantakäärme on harvinaistunut voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Nisäkkäistä erityisesti saukot ovat kärsineet liikenteestä.

Suoranaisten yliajojen lisäksi tieverkko haittaa eläinten liikkumista. Varsinkin riista-aidatut tiet jakavat eläimet väkinäisiin populaatioihin, joiden välillä ei pääse tapahtumaan luontaista geenivirtaa. Pitkällä tähtäimellä tämä saattaa haitata eläinkantojen elinvoimaisuutta.

Kevät ja kesä synkintä aikaa

Eniten luonnoneläimiä jää autojen alle kesällä ja alkusyksyllä. Kesällä eläinten poikaset lähtevät liikkeelle ja ovat kokemattomuuttaan usein varomattomampia kuin aikuiset eläimet eivätkä osaa väistää lähestyvää autoa. Keväällä on useiden eläinten kiima, ja tuolloin varsinkin koirat saattavat poukkoilla liikenteessä lemмен sokaisemina. Keväällä näkeekin surullisen paljon supikoiria ja rusakoita teiden pinnoissa liiskaantuneina. Talvella eläinten liikennekuolemat ovat harvinaisempia.

Vuorokaudenajoista aamu on kriittisintä aikaa eläintörmäyksen kannalta. Tuolloin monet eläimet ovat runsain joukoin liikkeellä ravinnon haussa. Tieympäristö on rauhallisempi kuin myöhemmin päivällä, jonka takia eläimiä on kerääntynyt enemmän teiden tuntumaan. Myöhemmin päivällä liikenne säilyttää ne loitommalle. Nisäkkäät liikkuvat usein mielellään hämärissä. Silloin niitä myös jää eniten autojen alle.

Riskipaikkoja, joissa vauhtia kannattaa aina hiljentää, ovat muun muassa tien ja puron risteys. Eläimet seurailevat usein purovarsia, ja puron solahtaessa siltarummussa tien ali eläimet joutuvat kulkemaan tien yli. Eläinten liikennekuolemia voitaisiinkin vähentää, jättämällä puro- ja joki-paikoissa eläimille kulkuyhteys sillan alle. Ylipäänsä eläimille tarkoitettut tunnelit ja sillat niiden luontaisten kulkureittien paikoilla vähentäisivät eläinten liikennekuolemia, mutta aina näiden kulkupaikkojen löytäminen ei ole helppoa. Kaupunkien viheralueita halkovat tiet ovat myös riskipaikkoja eläimille.

Tilastojen mukaan eläinten yliajoja tapahtuu eniten siellä, missä ajetaan eniten tai nopeudet ovat suuria. Ajonopeuden alentaminen 90 kilometriin tunnissa vähentäisi lintukuolemia puoleen! Keski-Euroopassa, jossa liikenne on vilkkaampaa ja ajonopeudet suuria, jääkin eläimiä valtavia määriä autojen alle. Tässä suhteessa Suomessa luonnoneläinten on hieman turvallisempi asustaa.

Jos tömähtää

Jos törmäät eläimeen, pysäytä autosi. Muista varoa muuta liikennettä. Lain mukaan loukkaantunutta eläintä on autettava ja sen heitteille jättö on rikos. Kuolleelta näyttävä eläin voi olla halvaantunut tai liikuntakyvyttömäksi ruhjoutunut. Jos et auta sitä, se voi joutua odottamaan kuolemaa jopa useita päiviä. Lähesty eläintä rauhallisesti, vältä äänekkyttä ja äkkinäisiä liikkeitä. Varaudu siihen, että eläin voi puolustautua tai paeta vammautuneena, kun sitä kosketaan.

Loukkaantunut eläin on päästettävä kärsimyksistään tai toimitettava hoitoon. Jätä hoitotoimenpiteet asiantuntijoille. Eläimen hoitaminen vaatii osaamista. Jos olet neuvoton, pysäytä ohiajava auto tai pyydä apua muilta.

Jos eläin on iso, hälytä paikalle poliisi. Loukkaantuneena pakenevan eläintä ei pidä seurata, sillä se asettuu aloilleen lähistölle, ja se löydetään myöhemmin jälkikoiran avulla. Älä yritä lopettaa isoa eläintä lapiolla tai muulla työkalulla. Iso eläin on lopetettava ampumalla. Jos poliisi ei pääse paikalle, kysy apua lähimmästä talosta.

Pienen eläimen osuessa kohdalle lopeta pahasti vammautuneen eläimen kärsimykset. Käytä kookasta kiveä, vankkaa pulttiavainta, tunkkia tai tukevaa kalikkaa. Kohdista voimakas isku eläimen kallon leveimpään kohtaan. Varmista, että eläin on kuollut. Loukkaantunut kissa tai koira pitää toimittaa eläinlääkärin hoitoon. Ne voivat olla omistajalleen korvaamattoman arvokkaita. Kissasta ja koirasta pitää aina ilmoittaa poliisille.

Lievästi loukkaantuneen luonnonvaraisen eläimen voi toimittaa hoitoon lähimpään eläinpuistoon, Pyhtään lintutaloon tai joihinkin paikallisiin eläinsuojeluyhdistyksiin. Kysy puhelinnumeroa poliisilta. Pakkaa eläin ilmavasti vahvaan pahvilaatikkoon. Muista kuitenkin, että kuljetus voi joskus olla vain eläimen kärsimysten pitkittämistä. Kuollut eläin tulee siirtää tieltä syrjään.

Rusakosta ja supikoirasta tai suurista linnuista kuuluu ääni auton ohjaamoon, mutta tätä pienempiä eläimiä autoilija ei välttämättä edes huomaa yliajotilanteessa. Kuinka valtavat määrät eläimiä jää lojumaan kärsimyksissään tielle tai tien penkkaan? Tehokkain tapa vähentää eläinten turhaa kärsimystä on jättää auto kotiin tai jos on aivan pakko ajaa, niin ajella hissukseen. Yksikin auto vähemmän liikenteessä pienentää eläintörmäyksen riskiä. Muutos alkaa aina sinusta.

Lähteet:

Anne Manneri. Pienten ja keskikokoisten selkärankaisten liikennekuolleisuus Suomessa, Tiehallinnon selvityksiä 2612002.

Seija Väre, Marjaana Huhta ja Anne Manneri: Eläinten kulkujärjestys tiealueen poikki, Tiehallinnon selvityksiä 3612003.

SEYn ohjeet "Kun tömähtää"

Kirjoittaja: Pekka Hänninen

Artikkeli on alun perin julkaista Eläinten ystävissä 2/2007

